

Spolupráce obcí jako faktor rozvoje Jihočeského kraje

Jiří Dušek

18.6.2009

Úvod

- Regionální politika EU obnáší celou řadu různých vztahů a vazeb.
- Východiska se liší nejen dle teritoriálních úrovní (EU, členský stát, region), ale i dle typů aktérů či dle motivů jejich interakce.
- Mezi aktéry regionální politiky EU vznikají husté politické sítě, a to jak vertikální – prostupující všechny tři roviny EU, tak i horizontální – v rámci interakcí aktérů na každé z rovin.

Úvod

Rovina	Formální nastavení principu partnerství	Naplnění principu partnerství	Akteři
EU	existují formalizovaná pravidla pro působení aktérů regionálních zájmů jsou nastavena procesní pravidla vyjednávání mezi evropskými institucemi a členskými státy	dochází k časté interakci mezi zájmovými skupinami a evropskými institucemi připomínky zájmových skupin a pozice členských států jsou kooptovány do návrhů Evropské komise	instituce EU (zejména Evropská komise, Výbor regionů, Evropský parlament) orgány členských států (ministerstva a jiné kompetentní úřady, negociační výbory) evropské asociace regionálních zájmů
Stát	subnárodní složky mají možnost podílet se na vyjednávání u evropských institucí po boku státu existuje formalizovaný dialog mezi státními orgány a subnárodními složkami ve věcech nastavení regionální politiky EU v daném členském státě subnárodní složky nejsou pouze detašovaná pracoviště státních orgánů, ale tvoří opravdovou decentralizovanou rozhodovací úroveň	subnárodní složky nabízenou platformu využívají	orgány členských států (ministerstva a jiné kompetentní úřady) národní asociace regionálních zájmů odborná veřejnost širší veřejnost
Region	subnárodní složky nejsou pouze detašovaná pracoviště státních orgánů, ale tvoří opravdovou decentralizovanou rozhodovací úroveň za realizaci regionálně rozvojových programů jsou odpovědné subnárodní složky	na tvorbě regionálně-rozvojových programů se podílí co nejširší spektrum regionálních či lokálních aktérů v regionu existuje subjekt, který má na starosti výkon regionálně-rozvojových programů (tzv. regionální management)	orgány místní samosprávy či přenesené státní správy regionální a lokální zájmy regionální a lokální výzkumná a vzdělávací centra neziskové organizace, odbory širší veřejnost

Specifikum spolupráce mezi obcemi

- Spolupráce je významným vztahem ve všech oblastech lidské společnosti.
- Umožňuje snadněji a účinněji dosáhnout potřebných výsledků, v řadě případů není možné cíle bez spolupráce vůbec dosáhnout.
- Uskutečňování regionální politiky je neseno především představiteli veřejné správy příslušných regionů a významně se opírá o potřebu jejich spolupráce při poznávání, pochopení a prosazování potřeb rozvoje a vytváření vhodných podmínek pro jejich praktickou realizaci.
- Fenomén „spolupráce měst a obcí“, se tak za určitých podmínek stává důležitým „faktorem rozvoje“.

Specifikum spolupráce mezi obcemi

- Regionální výzkum inspirovaný těmito přístupy se snaží analyzovat roli osobních vztahů, vzájemné důvěry mezi partnery a studovat kontakty jako formu společenské integrity a stanovit jejich význam z hlediska příčin rozdílů mezi regiony.
- Přitom existence sítí není sama o sobě pozitivní a prospěšná (existují i parazitické sítě, či přímo mafie). Z hlediska perspektiv a šancí aktérů (jednotlivců, municipalit, firem) záleží nejen na intenzitě zapojení do sítí, ale i na obsahu, který sítě přenášejí.
- Představitelé obcí vstupují při zajišťování podmínek udržitelného rozvoje pro své občany a na svých územích do značného množství vztahů s nejrůznějšími subjekty, přitom jen některé z těchto vztahů jsou výrazem skutečné spolupráce a jen určité z nich pak lze považovat za „faktor rozvoje“.

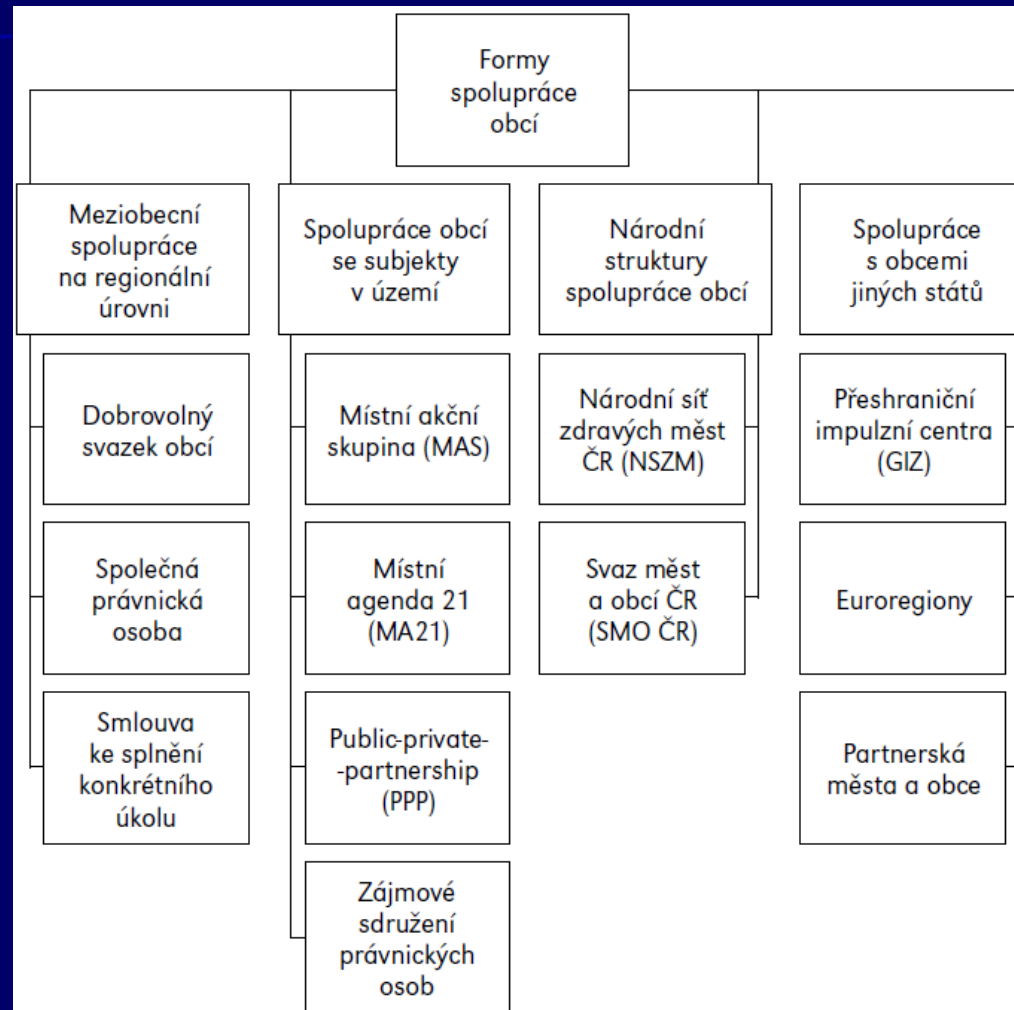
Specifikum spolupráce mezi obcemi

- Většinou se předpokládá, že k rozvoji přispívá taková spolupráce, která je účelná a efektivní a má pozitivní dopad na socioekonomický rozvoj daného území.
- Potřeba vytvořit, udržet a rozvinout optimální podmínky pro uskutečňování rozvojových záměrů obcí či regionů se dlouhodobě opírá o hledání vhodných zdrojů vnitřních i vnějších.
- Nejvíce chybí vlastní zdroje, a to jak personální, tak i materiální a zejména finanční. Nedostatek finančních prostředků se objevuje jako jeden z nejčastěji deklarovaných problémů, podmiňujících další rozvoj obcí a regionů.
- Je zřejmé, že stávající sídelní struktura, především malé samostatné obce, není schopna zajistit plně vypracování takových programů, které by mohly být předloženy EU pro poskytnutí prostředků ze strukturálních fondů.

Specifikum spolupráce mezi obcemi

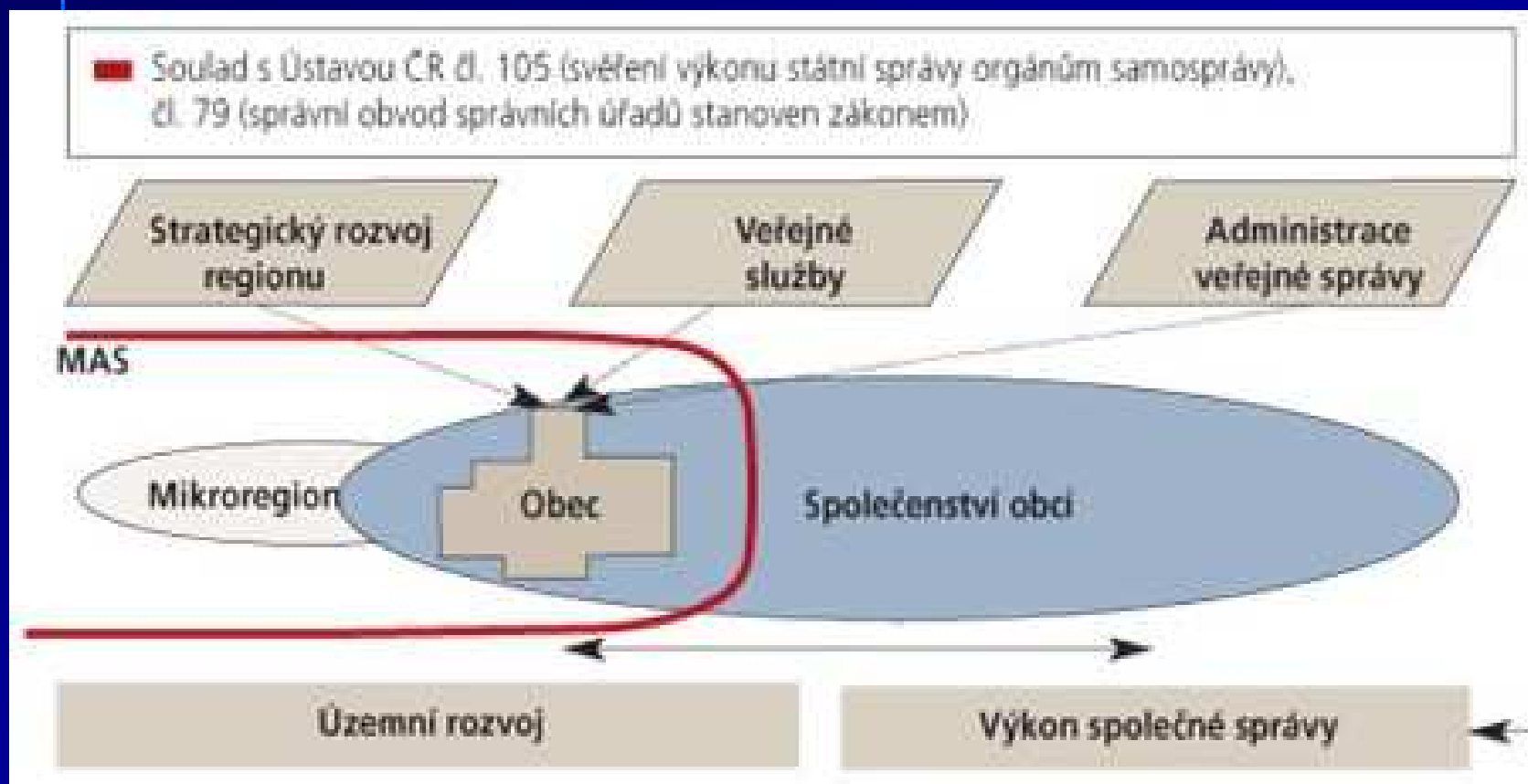
- Sdružování subjektů, majících společné zájmy a cíle je významným evropským trendem, který se ve značné míře prosazuje více a více v České republice:
 - různé formy spolupráce aktivují a koordinují všechny ekonomické, kulturní a společenské subjekty tak, aby byl využit přirozený potenciál celého regionu;
 - různé formy spolupráce se stále více stávají jedním z hlavních pilířů regionálního rozvoje, jejich vznik v daném území je velmi důležitý pro potenciální realizaci akcí nadobecního významu;
 - hlavním cílem spolupráce by mělo být společné řešení více problémů (cestovní ruch, životní prostředí, zemědělství, infrastruktura, ekonomický rozvoj, rozvoj lidských zdrojů).

Specifikum spolupráce mezi obcemi

??? Společenství obcí (návrh MV ČR) ???

Specifikum spolupráce mezi obcemi

Specifikum spolupráce mezi obcemi

velikostní obce	kategorie	počet obcí		počet obyvatel	
		%		%	
do 500 obyvatel		58,9 %	} 93,2 %	8,5 %	} 31,0 %
501–3000 obyvatel		34,3 %		22,4 %	
3001 a více obyvatel		6,8 %		69,0 %	
celkem		100 %		100 %	

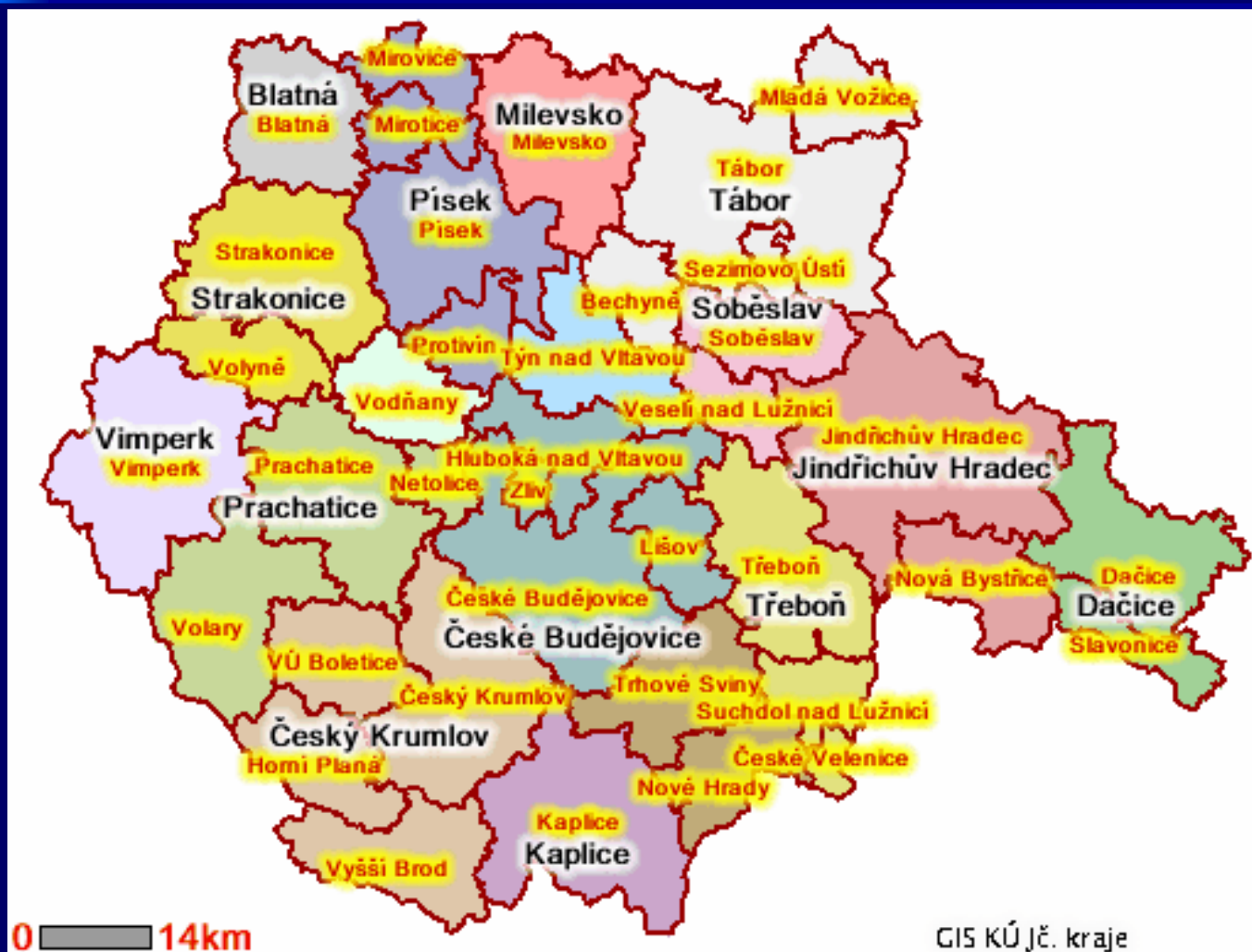
Kritika spolupráce mezi aktéry regionálního rozvoje

- Tento nový proces spolupráce je třeba posoudit i kriticky. Vícenásobné členství obcí v různých uskupeních vede častěji k rozmělnění zdrojů, úsilí i aktivit a u řady obcí je navíc pouze formální.
- Přetrvává zájem o prosazení především individuálních zájmů a ke skutečné spolupráci, jejíž smysl je v dosažení „synergického efektu“, tak dochází zřídka. Přestože se nově rozvíjí i další – moderní – platformy spolupráce různých subjektů v území (zejména formou místních akčních skupin, které vznikaly z iniciativy LEADER a z Evropského zemědělského záručního a rozvojového fondu), zůstává otázka, nakolik je jejich vznik veden spíše pragmatickým využíváním nabízených možností – tedy zejména získáním financí pro realizaci vlastních rozvojových záměrů.

Kritika spolupráce mezi aktéry regionálního rozvoje

- Ukazuje se rovněž, že ani současná organizační a právní forma umožňující různé podoby spolupráce obcí není plně dostačující, což je značnou bariérou zvláště v procesech vyjednávání o realizaci společných rozvojových záměrů v daném území. Stále nejsou ani dostatečně transparentní ekonomické aspekty této společné činnosti.

Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

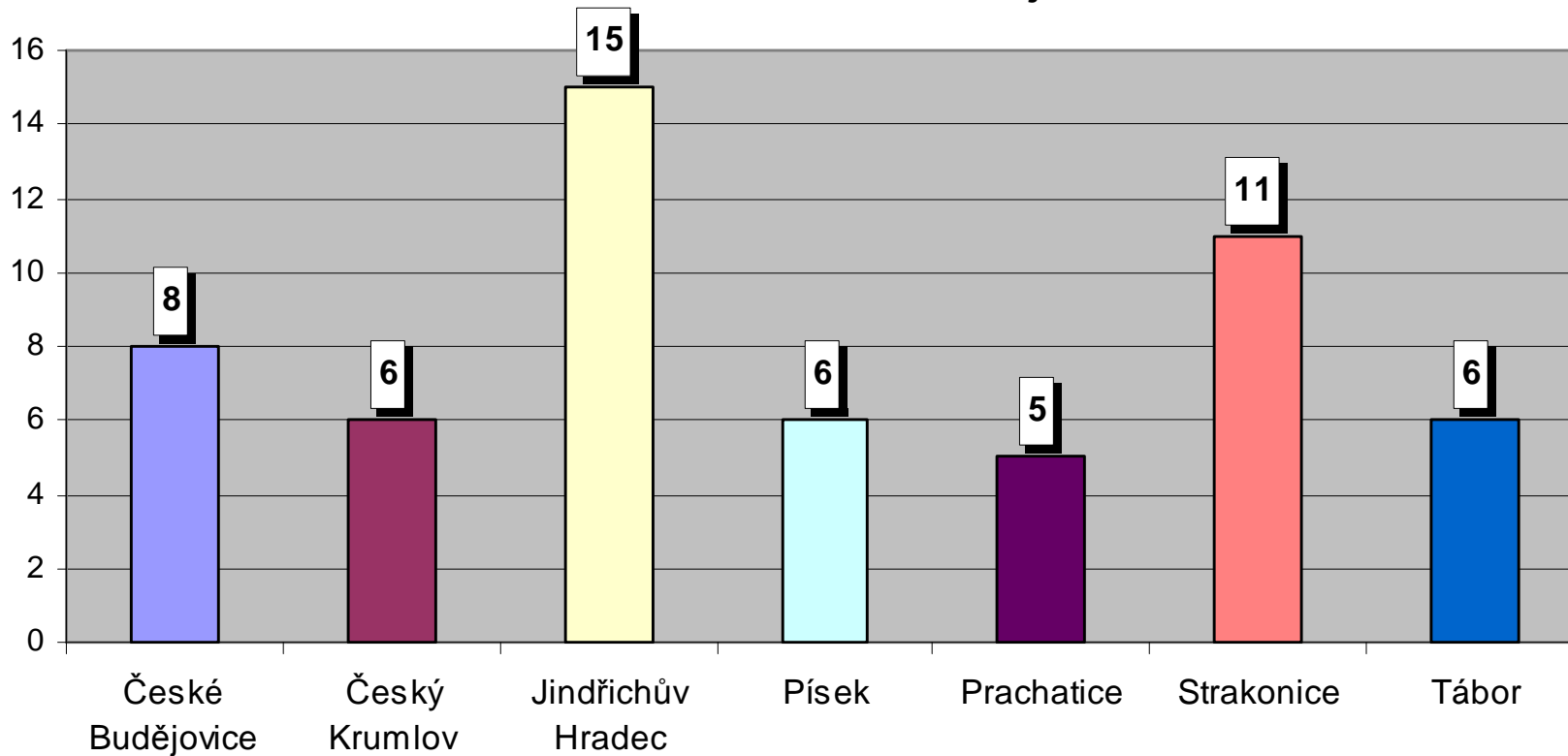
- Mezi hlavní důvody, proč se města a obce rozhodly spolupracovat v rámci nejčastější formy spolupráce mezi obcemi v rámci tzv. dobrovolných svazků obcí v Jihočeském kraji, patří nejčastěji sociální a ekonomický rozvoj regionu, protože především malé obce v České republice nejsou schopny zajistit vypracování různých projektů, které by jim umožnily čerpat finanční prostředky strukturálních fondů Evropské unie.
- Vznik spolupráce je tedy nezbytný pro společné prosazování společných zájmů a záměrů venkovských obcí a měst s cílem dosažení žádoucích změn ve všech obcích určitého prostoru a je v současnosti pozitivním trendem probíhajícím ve venkovském prostoru.

Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

- Boom ve vzniku dobrovolných svazků obcí nastal kolem roku 2001 v souvislosti s možností čerpání finančních prostředků od EU, v tomto roce vzniklo 23 svazků z celkových 57 svazků, které na území Jihočeského kraje působily od roku 1992 do roku 2008.
- Nejaktivnějšími regiony jsou v tomto směru Jindřichohradecko s 15 svazky a Strakonicko s 11 svazky. Na Českobudějovicku je například jen 8 svazků. Z 57 svazků obcí jich do likvidace vstoupilo v minulých letech 6. Největším svazkem Jihočeského kraje je s 88 obcemi Svazek měst a obcí okresu Strakonice, zároveň zde jsou též čtyři svazky, které jsou tvořeny jen 2 obcemi.

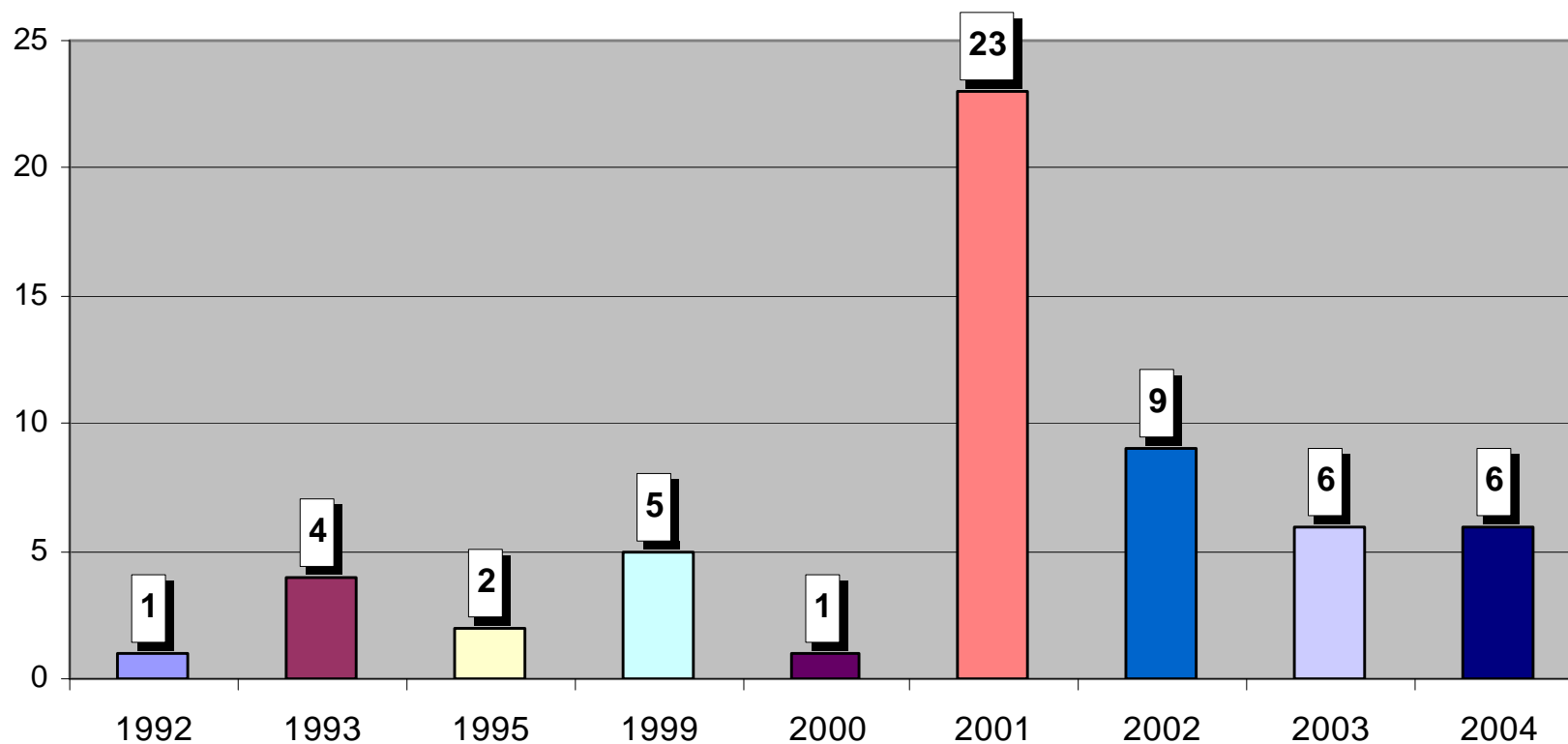
Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

Počet svazků obcí v Jihočeském kraji dle okresu

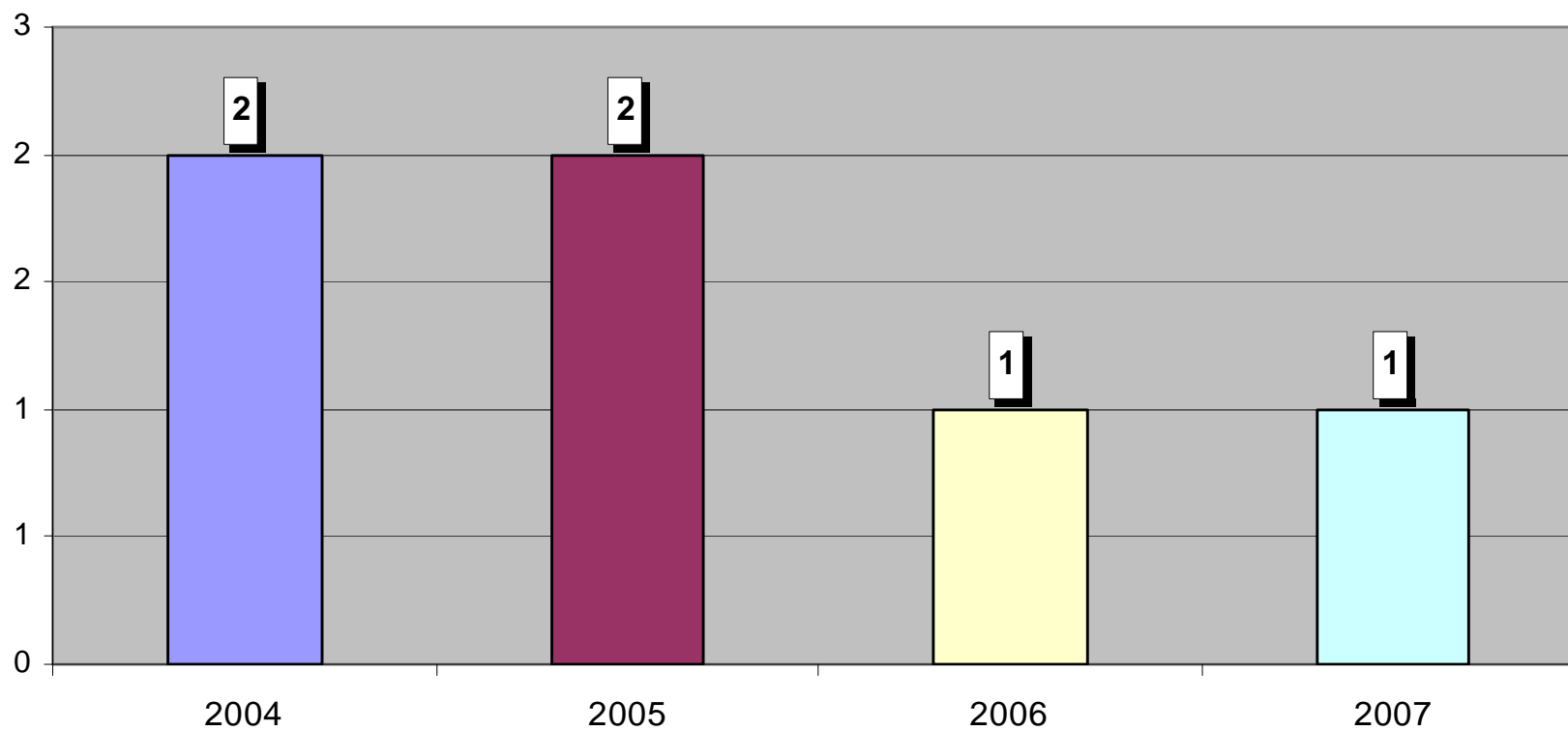
Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

Počet svazků obcí v Jihočeském kraji dle roku vzniku

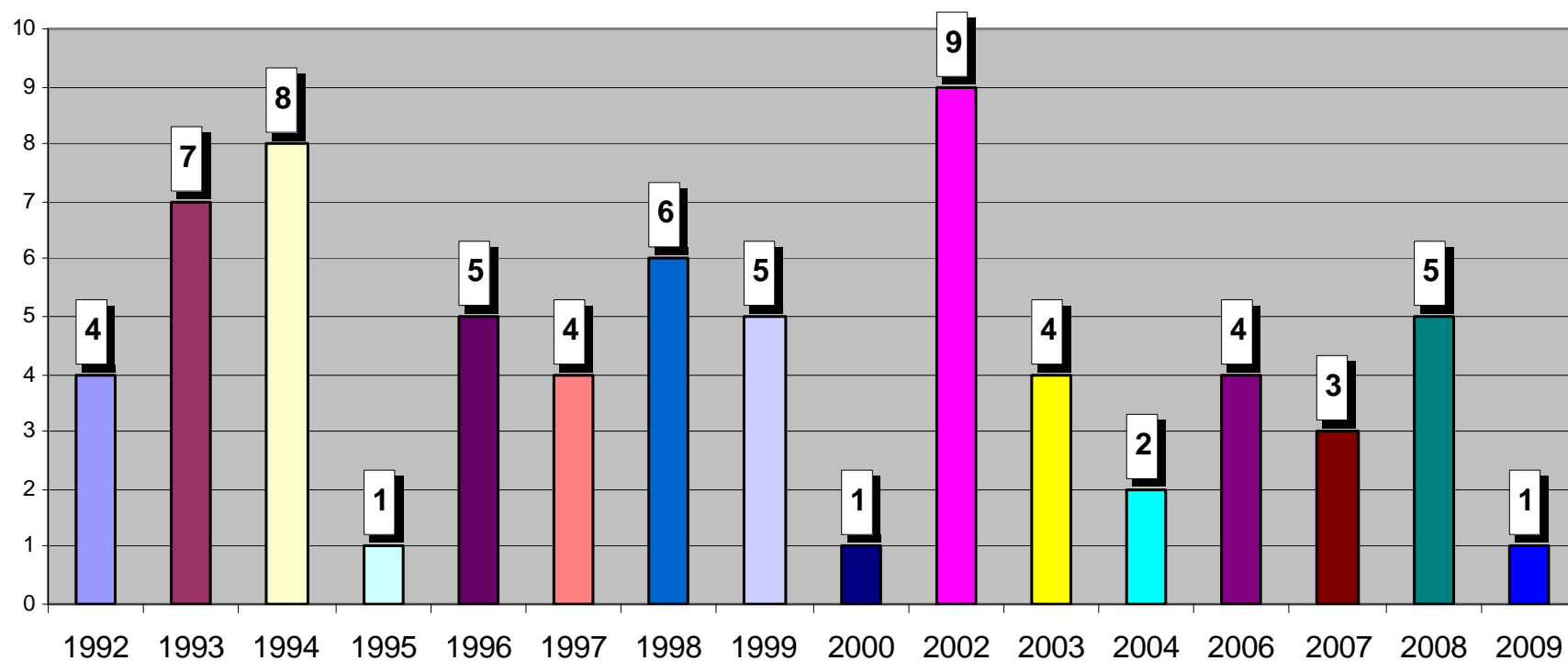
Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

Počet svazků obcí v Jihočeském kraji dle roku zániku

Spolupráce obcí v Jihočeském kraji

Počet sdružení v Jihočeském kraji dle roku vzniku

Závěr

- Dobrovolné svazky obcí jsou jednou z úspěšných forem spolupráce zainteresovaných obcí, otázkou je, do jaké míry budou tyto subjekty v budoucnu motivovány „spolupracovat“, když se začne zmenšovat množství finančních prostředků směřujících z Evropské unie do ČR. Je to patrné z hlediska časového vývoje svazku obcí v Jihočeském kraji, od roku 2004 zde totiž žádný nový svazek nevznikl.
- Dalším problémem je vícenásobné členství obcí v různých svazcích, což vede často k rozmělnění zdrojů, úsilí i aktivit a u řady obcí je navíc členství pouze formální. Příkladem několikanásobného členství v Jihočeském kraji může být například členství Třeboně ve Svazku obcí regionu Třeboňsko a též ve svazku Vodovod Hamr, dále jsou to například členství Dačic ve Sdružení pro likvidaci komunálních odpadů Borek a zároveň ve svazku Vodovod Rečice. A takových příkladů je celá řada... nejčastěji se však jedná o větší města a obce.

Závěr

- Další velmi diskutovanou otázkou je, kdo má být vlastně tím „motorem“ rozvoje konkrétního území... zda nějaké kooperující sdružení na dobrovolné bázi či nějaký administrativně vymezený subjekt jako jsou například obce s rozšířenou působností. Teprve budoucnost nám ukáže, zda je schopné partnerství měst a obcí v rámci dobrovolného svazku obcí fungovat i na jiné a trvalejší bázi než je pouze ta finanční, jako je tomu nyní v mnohých případech, a řešit problémy daného regionu.

Kontakt

Ing. Jiří Dušek

Tel: + 420 386 116 834

Mail: dusek@vsers.cz

Vysoká škola evropských a regionálních studií

Žižkova 4/6

370 01 České Budějovice

Česká republika

Děkuji za pozornost

